

УДК [338.45:69]:332.12(477)

JEL L74, R13, E23

Л. Й. Созанський

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій

ДУ «Інститут регіональних досліджень

імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: ls.ird@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7854-3310>

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ І ТЕНДЕНЦІЇ ЙОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано зміни у спеціалізації будівництва регіонів України у 2012-2017 роках і обсягах будівельної продукції. Зміни у спеціалізації будівельного сектора економіки регіонів досліджено за допомогою аналізу структури будівельної продукції регіонів та регіональної структури будівництва України. Тенденції розвитку будівельного сектора економіки регіонів України досліджено за допомогою аналізу індексів будівельної продукції загалом і у розрізі основних видів будівельної продукції. Аналіз індексів будівельної продукції показав стрімке зростання будівництва в Україні загалом та переважній більшості її регіонів у 2016 і 2017 роках. У результаті проведено дослідження зроблено висновок, що виклики 2012-2015 років спричинили негативний вплив на функціонування будівельного сектора регіонів України. Однак, покращення макроекономічного і інвестиційного клімату в країні, а також ефективна реалізація регіональних програм розвитку у 2016-2017 роках сприяли стрімкому зростанню будівництва у більшості областей і підвищенню його диверсифікованості за спеціалізацією і за регіональною структурою.

Ключові слова: будівництво, індекс будівельної продукції, будівлі, інженерні споруди, структура.

Sozanskyy L. SPECIALIZATION OF THE CONSTRUCTION SECTOR OF THE UKRAINIAN REGIONS' ECONOMY AND THE TRENDS OF ITS DEVELOPMENT

The state and level of functioning of construction as one of the system-forming sectors of the economy is an indicator of socio-economic development of the country. In view of this, the study of the specialization and trends of the construction sector in the economy of the regions of Ukraine in the period of transformational change and economic integration is relevant. The goal of the article is to study the trends of development and structural changes in the construction sector of the economy of the regions of Ukraine. To achieve this goal, changes were analyzed in the specialization of the construction of the regions of Ukraine in 2012-2017 and the volume of construction products. The changes in the specialization of the construction sector of the region's economy were studied by analyzing the structure of the construction products of the regions and the regional structure of Ukraine's construction. In the specialization of the regions of Ukraine by type of construction in 2017, as compared to 2012, the number of areas where construction of buildings predominated has increased (from 10 in 2012 to 15 in 2017), while the number of areas with predominance of specialization on the construction of engineering structures has decreased. The regional structure of Ukraine's construction in the analyzed period was low-digitized. The construction sector of the economy of Odessa, Kharkiv and Dnipropetrovsk regions in 2017 totaled 38.6% of Ukraine's construction. The development trends of the construction sector of the economy of Ukrainian regions have been investigated through the analysis of construction industry indices in general and in the context of the main types of construction products. The analysis of construction product indices showed a rapid growth of construction in Ukraine in general and the vast majority of its regions in 2016 and 2017. The growth of the index of construction products in general in 2017 took place in 21 oblast - against 9 in 2015. The positive value of the index (> 100%) in the growth of buildings in 2017 was reached in 19 oblasts - against 14 in 2015, and engineering structures - 19 versus 11, respectively. As a result, the study concluded that the challenges of 2012-2015 caused a negative impact on the functioning of the construction sector in the regions of Ukraine. However, the improvement of the macroeconomic and investment climate in the country, as well as the effective implementation of regional development programs in 2016-2017, contributed to the rapid growth of construction in most areas and increased diversification in the area of specialization and regional structure.

Keywords: construction, index of construction products, buildings, engineering structures, structure.

Постановка проблеми. Динаміка і стан будівництва є одними з ключових індикаторів соціально-економічного розвитку країни. Це зумовлено тісною взаємодією будівельного сектора економіки з основними виробництвами промисловості (металургією, машинобудуванням, виробництвом будівельних матеріалів та ін.), фінансовою системою (іпотечним кредитуванням),

соціальною сферою (платоспроможністю потенційних споживачів будівельної продукції, міграційними процесами) та рівнем інвестиційної привабливості країни і її регіонів. Таким чином, базуючись на аналітичних даних про тенденції і структурні зміни у будівництві, можна формувати висновки про соціальний і економічний розвиток країни та її регіонів загалом.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Аналіз останніх досліджень. Прикладні і фундаментальні аспекти функціонування будівництва в Україні наведено в [1-7]. Зокрема, ключові структурні показники економіки будівництва та взаємозв'язок з макроекономічними процесами у трансформаційному періоді розглянуто в [1-2]. Аналіз показників функціонування та висвітлення проблем і перспектив будівництва наведено у [3-7]. Водночас у цих та інших дослідженнях недостатньо уваги приділено особливостям тенденцій, спеціалізації та структурних змін у будівництві регіонів України. Процеси економічної інтеграції економіки України до стандартів Європейського Союзу, зміна

геополітичного та макроекономічного середовища актуалізують необхідність дослідження тенденцій розвитку та структурних змін у будівництві у названих умовах. Отримана інформація може слугувати інформаційно-аналітичним забезпеченням розроблення регіональних програм і стратегій соціально-економічного розвитку.

Мета статті – дослідження тенденцій розвитку і структурних змін у будівельному секторі економіки регіонів України.

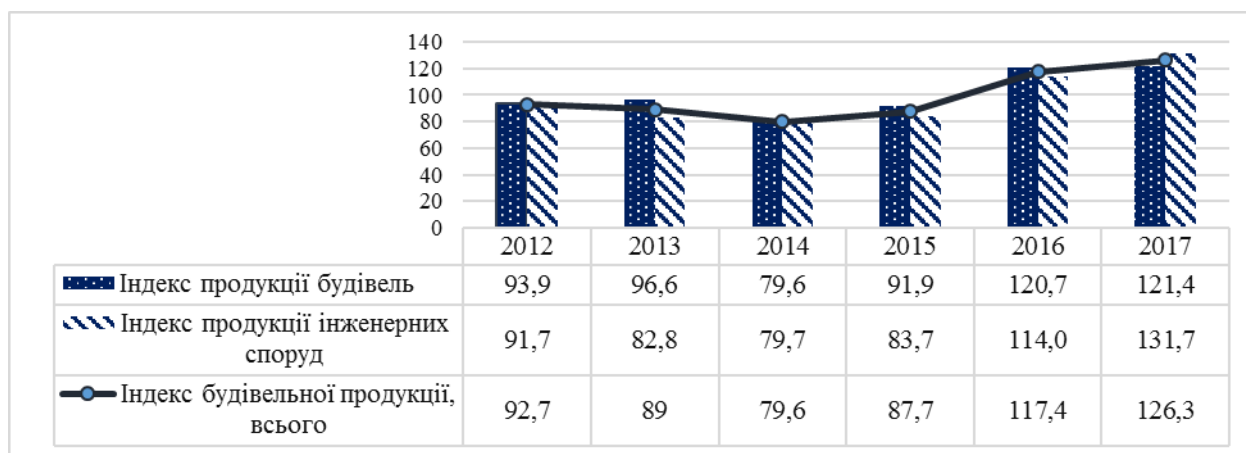

Рис. 1. Індеси будівельної продукції в Україні, %

Розраховано за [8]

Основні результати дослідження. Дослідження тенденцій розвитку у будівництві регіонів України здійснено шляхом аналізу зміни показників динаміки будівельної продукції. *Індекс будівельної продукції*³ в Україні упродовж 2015-2017 років стрімко зріс – на 46,7 в. п., порівняно з 2014-м, в якому він був мінімальним (рис. 1).

Цьому сприяло зростання будівництва *будівель* (+41,8 в. п.) та *інженерних споруд* (+52,0 в. п.). Значне збільшення останніх зумовлене активізацією відповідних загальнодержавних та регіональних програм (зокрема розвитку інфраструктури), а нарощення будівництва будівель є ознакою відновлення реального сектору економіки. Так, зокрема стрімка зростаюча тенденція будівництва будівель у 2015-2016 роках може пояснюватись активізацією інвестиційної діяльності, оскільки житлове і нежитлове будівництво у період реформування банківської системи стало однією з основних форм капіталізації заощаджень. Зростання

індексу будівельної продукції у 2017 році відбулось у 21-й області – проти 9-ти у 2015-му (табл. 1).

Найвищого (>140%) значення цього показника досягнуто у Кіровоградській (166,5%), Закарпатській (150,7%), Одеській (149,3%) та Житомирській (142,4%) областях. Це зумовлено значним зростанням будівництва інженерних споруд у цих регіонах (на 188,8%, 178,2%, 153,4% і 133,5% відповідно). Динаміка обсягу видів будівельної продукції у розрізі регіонів була дуже змінною і різною (табл. 2).

Зокрема, у 2017 році лідерами у зростанні обсягів будівництва *житлових будівель* були Луганська (233,4%) Житомирська (202,6%), Херсонська (161,2%) і Одеська (151,4%), тоді як у 2015-му – Кіровоградська (150,7%) Полтавська (145,3%), Волинська (144,2%) і Миколаївська (138,6%). Першості у зростанні обсягу *будівництва нежитлових будівель* у 2017 році досягли Кіровоградська (156,1%), Луганська (154,2%), Миколаївська (151,1%) і Київська (150,6%) області, натомість у 2015-му – Закарпатська (160,8%), Волинська (139,9%), Рівненська (130,8%) і Чернівецька (127,1%).

³ Індекс будівельної продукції характеризує зміну створеного в будівництві обсягу валової доданої вартості за періоди, що обрані для порівняння

Індекс будівельної продукції регіонів України

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	91,7	88,9	79,6	87,7	117,4	126,3
Вінницька	95,0	87,0	72,8	104,8	143,2	113,3
Волинська	95,9	91,0	86,7	133,8	110,6	99,0
Дніпропетровська	93,5	96,0	87,6	91,0	100,0	136,7
Донецька	93,6	77,3	50,5	41,5	104,7	105,3
Житомирська	85,2	82,5	83,8	87,7	139,0	142,4
Закарпатська	76,5	104,9	88,2	115,2	118,6	150,7
Запорізька	105,0	80,6	79,5	97,6	98,8	132,7
Івано-Франківська	95,0	117,9	69,1	106,3	103,5	134,4
Київська	88,0	102,0	63,3	99,7	133,0	122,3
Кіровоградська	94,8	87,8	77,0	104,7	111,8	166,5
Луганська	91,2	90,4	46,7	49,2	118,1	74,2
Львівська	80,8	92,8	89,6	120,1	122,3	111,9
Миколаївська	81,8	68,5	91,4	122,7	116,9	116,5
Одеська	98,7	112,5	94,9	80,2	133,8	149,3
Полтавська	97,4	89,3	99,9	84,6	91,5	119,4
Рівненська	143,8	77,9	107,1	64,7	83,7	114,4
Сумська	108,6	95,5	90,6	89,3	116,5	98,2
Тернопільська	91,6	92,4	102,7	95,9	129,6	103,1
Харківська	95,7	86,6	89,6	102,5	131,1	122,9
Херсонська	84,9	113,0	72,6	93,8	113,8	134,6
Хмельницька	89,7	110,9	91,2	108,9	107,6	127,2
Черкаська	77,3	121,7	69,5	95,4	114,7	108,9
Чернівецька	120,3	84,2	83,4	89,0	99,5	109,1
Чернігівська	93,3	83,5	134,8	64,7	100,3	130,0

Розраховано за [8]

Таблиця 2

Індекс будівельної продукції (за видами) в регіонах України, %

Регіон	2015					2017				
	Будівництво, усього	Будівлі	у тому числі		Інженерні споруди	Будівництво, усього	Будівлі	у тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові				житлові	нежитлові	
Україна	87,7	91,9	98,9	85,8	83,7	126,3	121,4	116,3	126,1	131,7
Вінницька	104,8	111,0	111,4	110,6	94,3	113,3	96,5	83,0	108,8	129,1
Волинська	133,8	141,9	144,2	139,9	122,6	99,0	96,1	72,7	115,9	104,5
Дніпропетровська	91,0	104,4	116,6	101,8	86,1	136,7	119,4	121,4	119,0	147,1
Донецька	41,5	24,1	9,9	32,7	51,2	105,3	136,8	120,7	138,3	98,6
Житомирська	87,7	100,6	64,6	113,0	76,3	142,4	148,0	202,6	127,2	133,5
Закарпатська	115,2	123,2	65,9	160,8	110,6	150,7	95,5	94,5	95,6	178,2
Запорізька	97,6	96,5	122,2	92,9	98,7	132,7	121,4	149,4	117,3	146,0
Івано-Франківська	106,3	104,5	112,0	98,6	108,6	134,4	120,4	117,1	122,4	153,6
Київська	99,7	90,7	94,1	88,0	112,7	122,3	132,7	103,2	150,6	109,9
Кіровоградська	104,7	81,4	150,7	75,8	149,5	166,5	148,8	103,2	156,1	188,8
Луганська	49,2	67,5	54,3	71,1	43,2	74,2	167,6	233,4	154,2	46,0
Львівська	120,1	121,7	124,7	119,2	117,7	111,9	108,5	106,9	109,9	117,5
Миколаївська	122,7	121,3	138,6	117,1	123,8	116,5	150,8	149,3	151,1	96,1
Одеська	80,2	106,4	120,6	80,9	68,3	149,3	142,6	151,4	121,0	153,4
Полтавська	84,6	104,2	145,3	85,8	79,7	119,4	124,5	104,7	136,7	117,7
Рівненська	64,7	131,2	132,6	130,8	47,9	114,4	122,9	107,4	127,8	100,6
Сумська	89,3	97,6	99,9	95,3	75,4	98,2	98,1	73,8	124,7	98,3
Тернопільська	95,9	94,1	96,3	88,9	101,2	103,1	109,9	113,8	101,2	85,9
Харківська	102,5	95,0	119,5	78,5	106,4	122,9	131,8	132,5	130,9	117,6
Херсонська	93,8	103,3	119,2	98,7	80,9	134,6	117,9	161,2	106,7	163,9
Хмельницька	108,9	103,3	90,8	116,5	125,1	127,2	110,3	94,1	125,6	165,6
Черкаська	95,4	88,9	100,1	72,1	116,5	108,9	100,1	82,7	117,5	126,4
Чернівецька	89,0	108,1	101,6	127,1	71,9	109,1	95,0	85,7	123,5	138,0
Чернігівська	64,7	63,5	48,3	115,1	68,6	130,0	109,5	88,8	125,9	214,7

Розраховано за [8]

Суттєва динаміка спостерігалась і у структурі будівель у 2012-2016 роках на 7,0 в. п. та відповідне видів будівельної продукції України: зростання частки зменшення частки інженерних споруд (рис. 2). У

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

2017 році частки цих видів будівництва зрівнялись, склавши у структурі будівництва України по 50%.

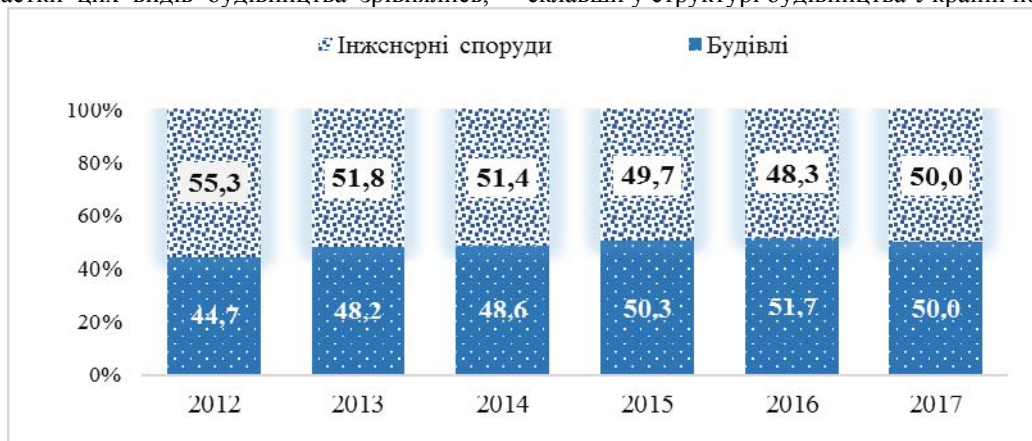

Рис. 2. Структура будівельної продукції України за видами, %

Розраховано за [8]

У спеціалізації регіонів України за видами будівництва у 2017 році, порівняно з 2012-м, зросла кількість областей у яких переважало будівництво будівель (з 10-ти у 2012 році до 15-ти у 2017-му),

натомість зменшилась кількість областей із переважанням спеціалізації на будівництві інженерних споруд (табл. 3).

Таблиця 3

Структура продукції будівництва в регіонах України, %

Регіон	Частка будівель у обсязі будівельних робіт		З них у тому числі:				Частка інженерних споруд у обсязі будівельних робіт		Виконано будівельних робіт, усього
			Частка житлових будівель у обсязі будівель		Частка нежитлових будівель у обсязі будівель				
	2012	2017	2012	2017	2012	2017	2012	2017	
<i>Україна</i>	44,5	50,0	30,8	44,9	69,2	55,1	55,5	50,0	100,0
Вінницька	57,3	41,1	26,0	39,8	74,0	60,2	42,7	58,9	100,0
Волинська	57,0	64,3	32,3	32,8	67,7	67,2	43,0	35,7	100,0
Дніпропетровська	28,6	33,6	11,6	18,1	88,4	81,9	71,4	66,4	100,0
Донецька	32,2	23,3	14,6	7,3	85,4	92,7	67,8	76,7	100,0
Житомирська	45,6	64,0	12,9	35,7	87,1	64,3	54,4	36,0	100,0
Закарпатська	41,0	21,4	28,2	15,3	71,8	84,7	59,0	78,6	100,0
Запорізька	40,2	49,8	6,0	14,8	94,0	85,2	59,8	50,2	100,0
Івано-Франківська	60,4	51,8	31,5	34,9	68,5	65,1	39,6	48,2	100,0
Київська	46,0	58,8	20,8	27,7	79,2	72,3	54,0	41,2	100,0
Кіровоградська	60,3	50,7	8,1	8,6	91,9	91,4	39,7	49,3	100,0
Луганська	36,9	53,7	12,1	21,8	87,9	78,2	63,1	46,3	100,0
Львівська	49,8	60,5	34,2	41,7	65,8	58,3	50,2	39,5	100,0
Миколаївська	36,0	48,1	10,8	16,4	89,2	83,6	64,0	51,9	100,0
Одеська	32,1	35,2	58,2	73,7	41,8	26,3	67,9	64,8	100,0
Полтавська	21,8	27,2	26,3	30,5	73,7	69,5	78,2	72,8	100,0
Рівненська	19,1	66,8	25,0	19,7	75,0	80,3	80,9	33,2	100,0
Сумська	58,6	67,8	34,3	37,8	65,7	62,2	41,4	32,2	100,0
Тернопільська	71,1	76,3	50,9	70,2	49,1	29,8	28,9	23,7	100,0
Харківська	33,3	40,4	26,9	54,2	73,1	45,8	66,7	59,6	100,0
Херсонська	59,4	55,7	15,6	26,6	84,4	73,4	40,6	44,3	100,0
Хмельницька	57,0	60,1	44,0	39,4	56,0	60,6	43,0	39,9	100,0
Черкаська	64,2	61,4	47,7	39,9	52,3	60,1	35,8	38,6	100,0
Чернівецька	37,8	57,9	57,5	65,8	42,5	34,2	62,2	42,1	100,0
Чернігівська	50,4	67,8	44,2	33,4	55,8	66,6	49,6	32,2	100,0

Розраховано за [8]

Найвища частка будівель в обсязі будівельних робіт (>60%) у 2017 році спостерігалась у Тернопільській (76,3%), Сумській і Чернігівській (67,8%), Рівненській (66,8%), Волинській (64,3%), Житомирській (64,0%), Черкаській (61,5%), Львівській (60,5%) і Хмельницькій (60,1%) областях. Натомість високий рівень спеціалізації на будівництві інженерних споруд був характерний для

Закарпатської (78,6%), Донецької (76,7%), Полтавської (72,8%), Дніпропетровської (66,4%) і Одеської (64,8%) областей.

У структурі виконаних будівельних робіт в Україні (за регіонами) у 2017 році, порівняно з 2012-м, відбулись суттєві зміни: 17 областей збільшили свою частку у виконаних будівельних роботах загалом, 13 областей – в обсязі будівництва будівель,

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

а 14 – в обсязі будівництва інженерних споруд (табл. 4). У будівництві України загалом найбільше зросли частки Одеської (на 6,6 в. п.), Харківської (на

3,7 в. п.) і Львівської (на 2,7 в. п.) областей, а знизилась – Донецької (на 16,1 в. п.), Луганської (на 2,9 в. п.) і Рівненської (на 1,5 в. п.).

Таблиця 4

Структура виконаних будівельних робіт в Україні (за регіонами), %

Область	Виконано будівельних робіт, усього		Будівель		у тому числі				Інженерних споруд	
	2012	2017	2012	2017	житлових		нежитлових		2012	2017
					2012	2017	2012	2017		
Вінницька	3,2	3,9	4,9	3,5	4,9	3,6	4,9	3,4	2,2	4,2
Волинська	1,4	1,8	2,2	2,6	2,7	2,2	2,0	2,9	1,0	1,2
Дніпропетровська	10,4	12,1	7,9	9,0	3,5	4,2	9,4	12,0	12,0	14,7
Донецька	20,1	4,0	17,1	2,0	9,6	0,4	19,7	3,1	21,9	5,6
Житомирська	1,5	1,9	1,8	2,7	0,9	2,5	2,1	2,8	1,3	1,3
Закарпатська	0,8	1,7	0,9	0,8	0,9	0,3	0,8	1,1	0,8	2,4
Запорізька	3,5	3,2	3,8	3,5	0,9	1,4	4,8	4,9	3,4	3,0
Івано-Франківська	2,1	2,9	3,4	3,3	4,1	3,0	3,2	3,5	1,4	2,5
Київська	6,2	7,2	7,6	9,4	6,1	6,7	8,1	11,0	5,4	5,4
Кіровоградська	1,3	1,9	2,1	2,2	0,7	0,5	2,6	3,2	0,8	1,7
Луганська	3,6	0,7	3,5	0,9	1,6	0,5	4,2	1,1	3,7	0,6
Львівська	5,1	7,8	6,8	10,4	8,9	11,2	6,0	9,8	4,1	5,6
Миколаївська	2,8	3,3	2,7	3,5	1,1	1,5	3,2	4,7	2,9	3,1
Одеська	7,4	14,0	6,3	10,9	14,1	20,9	3,5	4,7	8,1	16,6
Полтавська	7,8	7,1	4,5	4,3	4,6	3,4	4,5	4,8	9,9	9,4
Рівненська	3,4	1,9	1,7	2,9	1,7	1,5	1,7	3,8	4,4	1,2
Сумська	1,6	1,6	2,5	2,4	3,3	2,3	2,2	2,4	1,1	0,9
Тернопільська	1,5	2,0	2,7	3,3	5,4	6,0	1,8	1,6	0,7	0,8
Харківська	8,8	12,5	7,8	11,2	8,1	15,7	7,7	8,3	9,5	13,6
Херсонська	1,0	1,3	1,5	1,5	0,9	1,1	1,7	1,8	0,6	1,0
Хмельницька	1,7	2,9	2,5	3,8	4,3	3,9	1,9	3,7	1,2	2,1
Черкаська	1,4	1,6	2,4	2,2	4,5	2,3	1,7	2,1	0,8	1,1
Чернівецька	2,1	1,6	2,1	2,0	4,7	3,5	1,2	1,1	2,1	1,2
Чернігівська	1,1	1,2	1,5	1,8	2,5	1,5	1,1	1,9	0,9	0,7
<i>Всього</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Розраховано за [8]

У 2017 році лідерами серед регіонів України за часткою у будівництві загалом були Одеська (14,0%), Харківська (12,5%) і Дніпропетровська (12,1%) області. Будівельний сектор економіки цих трьох областей сумарно склав 38,6% будівництва України. Названі області є також лідерами і за будівництвом будівель і інженерних споруд. Найвищу частку у будівництві *житлових будівель* у 2017 році займали Одеська (20,9%), Харківська (15,7%), і Львівська (11,2%) області, а *нежитлових* – Дніпропетровська (12,0%), Київська (11%), Львівська (9,8%) і Харківська (8,3%).

Висновки. У результаті проведено аналізу можна зробити висновок, що виклики 2012-2015 років спричинили негативний вплив і на функціонування будівництва в Україні загалом. Ознаками цього були: динамічні коливання фізичного обсягу будівельної продукції; зосередженість будівництва у декількох регіонах із високою концентрацією капіталу (Одеській, Харківській, Дніпропетровській областях); зростання спеціалізації на будівництві інженерних споруд. Натомість у 2016-2017 роках покращення макроекономічного і інвестиційного клімату в країні, та ефективна реалізація регіональних програм розвитку сприяли стрімкому зростанню будівництва у більшості регіонів України і підвищенню диверсифікованості будівництва за спеціалізацією і за регіональною структурою.

Водночас будівництво в Україні має великий потенціал розвитку, що пояснюється вкрай високою необхідністю оновлення і модернізації житлового і нежитлового фонду, а також інфраструктурних об'єктів. Однак, частка будівництва у валовій доданій вартості країни у 2016 році становила тільки 2,3%, тоді як у Польщі – 7,2%, а у держав-членах ЄС-28 – 5,3%. Таким чином, розвиток національної економіки значною мірою буде залежати від того, наскільки швидко диверсифікується регіональна структура будівництва в Україні, стануть доступними альтернативні джерела фінансування будівництва будівель та інженерних споруд, зросте інвестиційна і соціальна привабливість регіонів. Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку інструментів, що мінімізують ризики дестабілізації та сприяють розвитку потенціалу будівельного сектора економіки регіонів України.

Список використаних джерел

1. Шинкарук Л. В. (ред.), Бевз І. А., Барановська І. В. та ін. *Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток: наукова доповідь / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*. К., 2015. 304 с.
2. Шинкарук Л. В. (ред.), Геєць В. М., Артьомова Т. І. та ін. *Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / Інститут*

економіки та прогнозування НАН України. К., 2011. 696 с.

3. Калініченко Л. Л., Сидорова Ю. Р. Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. *Молодий вчений*. 2017. № 4.4 (44.4). С. 64-68. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/15.pdf>

4. Кулікова Л. В. Сучасні тенденції розвитку будівельних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 8. С. 52-55. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2017/12.pdf

5. Косолапов А. Ф. Аналіз показників будівельної галузі в країнах ЄС. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. №3(8). С. 64-70. URL: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8_2017/14.pdf

6. Сидорова Ю. Р., Смачило В. В. Динамічний аналіз тенденцій розвитку вітчизняного ринку будівельних матеріалів. *Науковий огляд*. 2015. № 10(20). URL: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/632/800>

7. Селезньова О. О. Оцінка економічної результативності управління маркетинговою діяльністю будівельних підприємств. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*. 2016. № 1(5). С. 175-183. URL: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/05/1-5-1-2016-29.pdf>

8. Зовнішньоекономічна діяльність. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Shynkaruk, L. V. (Ed.), Bevez, I. A., Baranovska, I. V., Bobukh, I. M., Vdovichen, A. A., Herasimova, O. A., et al. (2015). *Strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy: dynamika, superechnosti ta vplyv na ekonomichnyi rozvytok* [The structural transformations in the economy of Ukraine: dynamics, contradictions and impact on economic development]. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian NAS [in Ukrainian].

2. Shynkaruk, L. V. (Ed.), Heyets, V. M., Artyomova, T. I., et al. (2015). *Strukturni zminy ta ekonomichnyy rozvytok Ukrainy* [The structural changes and economic development of Ukraine]. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of Ukrainian NAS. [in Ukrainian].

3. Kalinichenko, L. L., & Sydorova, Yu. R. (2017). *Analiz tendentsiy rozvytku budivel'noyi haluzi ta budivel'noyi produktsiyi Ukrainy* [Analysis of trends construction industry and building products Ukraine]. *Molodyy vchenyy – Young Scientist*, 4.4 (44.4), 64-68. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.4/15.pdf> [in Ukrainian].

4. Kulikova, L. V. (2017), *Cuchasni tendentsiyi rozvytku budivel'nykh pidpryyemstv* [Current trends in construction enterprises]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, 8, 52-55. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2017/12.pdf [in Ukrainian].

5. Kosolapov A. F. (2017). *Analiz pokaznykiv budivel'noyi haluzi v krayinakh YeS* [Analysis of construction industry indicators in EU countries]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya – Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 3 (8), 64-70. Retrieved from http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8_2017/14.pdf [in Ukrainian].

6. Sydorova, Yu. R., & Smachylo, V. V. (2015). *Dynamichnyy analiz tendentsiy rozvytku vitchyznyanoho rynku budivel'nykh materialiv* [Dynamic analysis of trends in the development of domestic construction materials market]. *Naukovyy ohlyad – Scientific Review*, 10(20). Retrieved from <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/632/800> [in Ukrainian].

7. Seleznyova, O. O. (2016) *Otsinka ekonomichnoyi rezul'tatyvnosti upravlinnya marketynhovoyu diyal'nisty budivel'nykh pidpryyemstv* [Evaluation of economic result of governance marketing activity of building enterprises]. In *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomika* [Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series: Economy]: Vol. 1 (5) (pp. 175-183). Retrieved from <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/05/1-5-1-2016-29.pdf> [in Ukrainian].

8. *Zovnishn'oeconomichna diyal'nist'* [Foreign economic activity] (2017). Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Надійшло 11.06.2018 р.